

SABA MELİKESİ Mİ, HATSHEPSUT MU?

İnci DALLI

17. sayımızda Dr. Immanuel Velikovsky'nin ilginç yapıtlarını, şaşırtıcı teorilerini tanıtmaya çalışmıştık. Yeryüzünün geçirdiği kitlesel afetleri konu alan "Çarpışan Dünyalar- Worlds in Collision", birçok bilim dalının katkısıyla dünyanın geçirdiği evrelere yeni bir bakış açısı getiriyordu. Bunu izleyen ve gerek tarih, gerekse arkeolojik bulguları içeren "Ages in chaos Kaos ve karmaşıklık çağları" adlı kitabı, yüzyıllar sürdüğünü varsaydığımız karanlık çağları açıklığa kavuşturmaktadır.

Velikovsky, bilinen olayların tarihsel kronolojisinde birtakım gerekli kaymalar yaparak, değişik ülkelerin kayıtlarında aynı olaylardan söz edildiğini kanıtlamıştır. Eksodüs'le başlayan göç olayı ve Mısır papirüslerindeki afetlerin aynı tarihlerde olduğu önerisiyle yola çıkarak eski Mısır ve Yahudi tarihlerini karşılaştırmış, ilginç buluşlar ortaya atmıştır. Buna göre Mısır'ı Hyksos'lardan temizleyen ünlü 18. hânedan başlangıcı, Judea krallığının başlangıcına rastlar. Judea kralı Saul, Amalekites- Hyksos egemenliğini yıkmış, onu izleyen Davud Kudüs'ü başkent yapmış, Hz. Süleyman devrinde en parlak çağ

Kraliçe Hatshepsut

yaşanmıştır. Mısır'da ise Saul'un çağdaşı Ahmo-se'la başlayan hânedan, sırasıyla Amenhotep I., Thutmose I., Hatshepsut ve Thutmose III. ile parlak devirler geçirmiştir. Yıllarca Hyksos egemenliği altında ezilen bu iki krallık ortak dertlerinden kurtulunca ekonomik ve kültürel ilişkilerini geliştirmişlerdir.

Kral Süleyman'ın bir Mısırlı prensesle evlendiğini yazıtlardan biliyoruz, ismine rastlanmasa da prensesin babası olan firavunun güney Filistin üzerine sefere çıktığını, Gezer şehri ele geçirip çeyiz olarak kızına verdiğini gene yazıtlardan öğreniyoruz. Talmud kaynaklarının Thutmose I olarak tanımladığı firavun hakkında çok az tarihsel kanı bulunmuştur. Fakat Kraliçe Hatshepsut'un babası olarak Thutmose I bilinmektedir ve kızını vefat ilân ederek tahtını onunla paylaşmıştır. Yüce bir önder olan Hatshepsut, kendisini anlatan çok sayıda yazıt, kabartma, resim ve heykel bırakmıştır. Bundan Velikovsky teorisini şöyle kuruyor: eğer Eksodüs olayı, Orta Krallığın (Mısır) sonunda meydana geldiyse ve eğer Amalkit istilacıları Hyksos egemenliğini yaratmışsa, kraliçe Hatshepsut, Hz. Süleyman'la aynı devirde yaşamış olmalıdır. Bu denli ilginç kişiliği olan kadın bir önderden Müsevi kayıtlarında söz edilmiş olmalıdır. Her iki hükümdar ülkelerine barış getirmişler, mimarî eserlere önem vermişler, denizlerde büyük filolar kurup seferler düzenlemişler, zenginliklerini barışçıl yolla arttırmışlardır. Süleyman Müsevi kaynaklarının yücelttiği kadar önemli bir kral ise, Hatshepsut ile ilişkisi mutlaka bulunmalıdır, çünkü her ikisi de sıradan kimseler değil, kusursuz yöneticilerdi. Hz. Süleyman'ın ilginç konukları kayıtlarda tekrar tekrar ifade edilmiştir, şüphesiz en önemli konuyu da Sabâ Melikesi idi.

"Ve Sheba (sabâ) Melikesi Solomon'un (Süleyman'ın) ününü duyduğu zaman, ona zor sorular sormak için, kalabalık refakatçilerle, baharat taşıyan develele, altın ve kıymetli taşlarla Kudüs'e gitti; ve O'na vardığında bütün kalbindekileri onunla paylaştı."

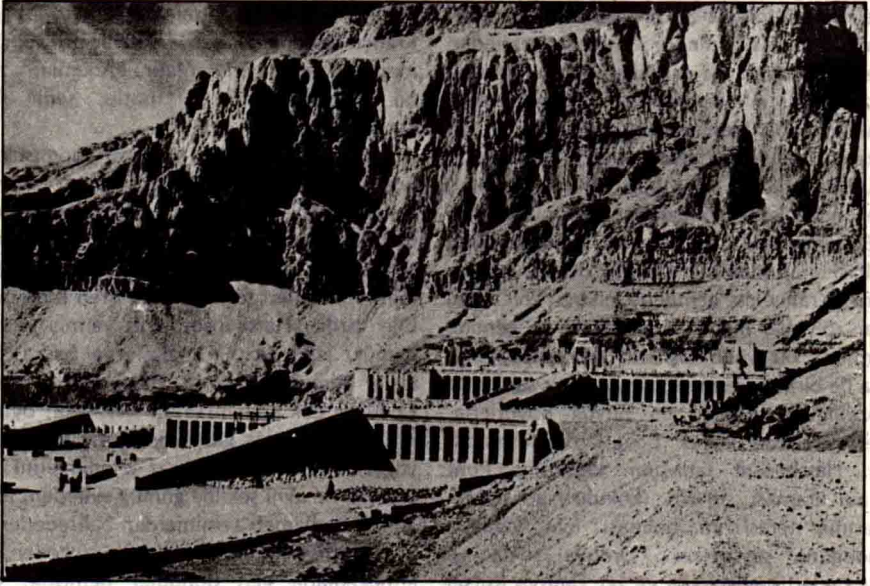
(Krallar Kitabı 1 - 10. Bölüm)

Bu bir peri masalı olabilir mi? Pek çok kimse böyle bir maceranın sadece efsane olduğunu savunurlar, pek çoğu da başarıyı sağlayamadan Sabâ Melikesi'nin tarihsel kayıtlarını araştırmışlardır. Melike'nin buyruğu altındaki ülkeyi, çoğu tarihçiler, güney Arabistan'daki Sheba (Sabâ) ülkesi olarak tanımlar. Yemenliler, kraliçeye

sahip çıkarak, onun yaşamını ve Kudüs seferini öykülerle süslemişlerdir. Bu görüş Kuran'a kadar geçmiştir. (Neml surəsi 27.) Fakat Etyopya'lılarda öte yandan, Hz. Süleyman ve Sabâ Melikesi'nin oğulları Menelik'ten gelen bir soy olduklarını ifade ederek Kraliçe'yi kendilerine mâletmişlerdir. Bazı tarihçiler buna kanıt olarak Hristiyanlığın ilk devirlerinden kalma yazılı belgeler gösterirler. Talmud, her nasılsa, bu esrarlı Kraliçeye ilişkin bilgi vermez, fakat Sabâ'nın coğrafi bir yeri nitelendirmekten çok, özel bir ad olduğuna işaret eder. Josephus 'Jewish Antiquities' adlı eserinde Kraliçe'yi şu sözlerle tanımlar: "O zamanlarda Mısır ve Etyopya'ya

Deir El Bahari'de bulunan bir tapınak, Hatshepsut'un doğumunu ve yaşamının önemli olaylarını anlatan duvar kabartmalarıyla süslüdür ve 'Harikalar Harikası' adıyla anılmaktadır. Kabartmaların Punt-rölyefleri adıyla bilinen bölümü seyahatlerini, özellikle Punt veya diğer tanımıyla Kutsal Ülke'ye (Tanrının ülkesi) yaptığı uzun geziyi anlatır. Yelken ve kürekleler denizden yapıldığı anlatılan bu gezinin amacının kutlanmış ülkeye gitmek olduğu anlaşılıyor.

Oraya varışta, kuzey Sami'lerden veya Kafkas ırkından olduğu zannedilen, nüfusun çoğunluğunu oluşturan, beyaz tenli, mağrur insanlarla karşılaştılar. Çok değişik bitki ve hayvan türleri

hükmeden, meziyetli ve bilgili kadın, Süleyman'ın, erdem ve hikmetine tanık olmak için önüne geçilmez bir istek duydu". Burada kesin olarak Mısır ve Etyopya sözlerini görüyoruz, fakat 600 yıl gibi bir süreyle, İsrail tarihine senkronize olamayan Mısır tarihi, Sheba Kraliçesinden söz etmiyor. Bu 600 yıl eğer Velikovsky'nin öngördüğü şekilde senkronize edilirse, Mısır tarihinin, o devrelerde, en ünlü yöneticilerinden Hatshepsut'la Sabâ Melikesi'nin çok büyük benzerlikler göstermek suretile aynı kişiler olduğunu düşünebiliriz. Bunu kanıtlayacak en doğru şey de Hatshepsut'tan kalma ve Kudüs'e gittiğini kanıtlayacak bir belge olmalıdır. Böyle bir belge var mıdır? Tümüyle vardır ve büyük ölçüde imha edilemeden günümüze kadar gelebilmiş somut kanıttır.

Kraliçe Hatshepsut, kendi geleneklerine göre bir tapınak yaptırmıştı. Thebes (Teb) 'yakınında,

Deir-El-Bahari Tapınağı

gördüler. Birçok armağanla da gemilerini doldurarak geri döndüler. Kabartmalardan, Hatshepsut'un Punt ülkesine gittiğini ayrıntıları ile öğreniyoruz, o halde Punt neresidir? Bu bir türlü açığa çıkarılamamıştır, çünkü rölyefler birçok kanıt vermekle beraber, egzotik hayvan ve bitkileri de sergileyerek araştırmacıları şüpheye düşürmüşlerdir. Yazıtlarda Punt kelimesi, genellikle yabancı ülkeler için kullanılan şekillerle birlikte verilmiyordu, bundan Punt ile Mısır arasında yabancılaşmayı yokeden bir ilişki içerisinde olduğunu anlıyoruz. Daha eski kaynaklar Punt'u Mısır'ın doğusunda olarak tanımlar; 6. hânedan sırasında bir devlet görevlisi bıraktığı kayıtlarla bize, Punt ve Finike'nin başkenti Byblos'u 11 kez ziyaret ettiğini bildiriyor. Byblos,

Beyrut'un hemen kuzeyinde olduğuna göre, oraya gitmek için Punt olduğunu varsaydığımız Filistin ve İsrail'den geçmek zorunludur. Ayrıca daha sonraki 18. hânedan sonunda III. Amenhotep zamanının bir kaydında, Tanrı Amon'un ağzından şu sözlere rastlıyoruz: "güneşin doğduğu yere dönünce, Punt ülkelerine bakıyorum." Velikovsky, Punt ülkesini, öne sürdüğü yere, bunlar gibi birçok ip ucunun yardımıyla yerleştirmiştir.

Teb'den Kudüs'e en yakın yolu, Coptos'a gelerek, oradan sahile El-Quseir'e geçerek çizmek olağan. El-Quseir'den binilen Hatshepsut'un görkemli filosu gösterişe ve yeniliğe düşkün kraliçeyi emin bir şekilde Kızıl Deniz ve Akabe körfezi yoluyla Ezion-Geber'e ulaştırırdı. Bu kent körfezin bitiminde, Süleyman tarafından Finikeliler'le ortaklaşa kurduğu deniz filosunu barındırmak için yaptırılmıştı. Musevî yazılı kaynakları Sabâ Melikesi'nin gemilerini en iyi keresteler, inciler ve değerli taşlarla yüklediğini yazar. Haggada (1) ve Kuran (27. Sure-Neml) sefere öncü olarak gönderilen misyonu anlatır. Deir El Bahari'deki rölyefler öncü birliklerin kral temsilcisi tarafından Ezion-Geber'de karşılanışını gösterir. Kraliçenin gemilerle çıktığı yolculuğu anlatan rölyefler hiçbir zaman kraliçeyi gemide göstermez; bu yüce kişilerin ve asillerin alt tabaka ile birlikte resmedilmeyişi Mısır sanatının bir özelliğidir. Kraliçe en büyük boyutlarla, çevresindekilerde küçük boyutlarda resmedilmiştir. Hatshepsut tanrısının kendisine Punt yollarını araması, myrrh (kokulu sarı sakız) ağaçlarının teraslarını bulması için vahiyde bulunduğunu söyleyerek "Orduyu su'da ve karada önderlik edeceğim ve bu Tanrıya Kutsal ülkeden harikalar getireceğim" demiştir. İzleyen kayıtlarda şuna rastlanır: "Onlara suda ve karada yol gösterdim, geçilmez suları geçirdim ve myrrh teraslarına ulaştırdım". Beraberlerinde getirdikleri binbir armağanı deve kervanlarıyla Kudüs'e ulaştıran Kraliçenin refakatçilerinden bir saray ressamı, kabartmalarda Punt asker ve ahalisini, çıkık çeneli, gaga burunlu, gömük gözlü, Tanrı Ra gibi sakalları olan, gururlu kimseler olarak resmetmiştir. Mısır sanatçıları bundan önce veya sonra hiçbir zaman yabancıları bu denli onurlandırıcı bir şekilde anmamıştır. Punt rölyefleri içinde Hz. Süleyman'ın da tasviri var mıdır bilinmez fakat Mısır sanatçıları, yüce kişiliği nedeniyle, Kraliçelerini bir yabancıнын yanında hele onun konuğu olarak evinde, hiçbir zaman göstermemişlerdir. Onu ancak Tanrı Amon'un

(1) Haggada: Yahudi din kitaplarının tefsiri ve efsane kısmı.

eşliğinde ifade etmişlerdir. Punt yolculuğunu anlatan rölyeflerin, özellikle Kraliçeyi anlatan büyük boy olanları imha edilmiştir. (Tahta Hatshepsut'tan sonra çıkan kiskanç III. Thutmose'un böyle bir işi yapması olasıdır.) Kabartmalar Hatshepsut'un gezisinden olağanüstü övgülerle sözeder; orada gördüğü sarayın görkemi Süleyman'ın çevresindekilerin disiplini ve gözalcı giyinişleri, kral'ın Tanrı huzuruna çıkışındaki huşû, hepsi kraliçeyi anlatım ötesi etkilemiştir. Musevî kaynakları da Sabâ Melikesi'nin hayret ve hayranlığını aynı tür ifadelerle anlatır. Zengin bir ülkeden gelen Kraliçe'nin gördüğü daha büyük varlık ve bolluk I. Krallar Kitabında şu sözlerle anlatılır: "Hz. Süleyman diğer yeryüzü krallarını zenginliği ile geçer". Kraliçe gördüklerinden etkilenişini Hz. Süleyman'a şu kelimelerle anlatır: "Adamları mutlu, bu hizmetkârların da mutlu, senin Tanrın kutsanmış".

Karşılıklı armağan alışverişi yapmışlar, Kraliçe Hz. Süleyman'a altın, baharat ve kıymetli taşlar getirmiş, o da onun her istediğini vermiştir. Cömertçe verilen armağanları her iki taraf da tartmadan yapamamıştır, Kraliçeyi, aldığı kıymetli madenleri tartarken gösteren bir kabartma bile vardır. Hatshepsut altın vermiş ve yerine gümüş, lapis lazuli, malaşit ve başka değerli taşlar almıştır. Gümüş Süleyman'ın devrinde Kudüs'te çok kullanılan bir nesneydi, öyle ki I. Krallar Kitabı taş gibi inşaatlarda kullanıldığını yazar, Hatshepsut'un gezi izlenimlerini yazan kâtipler de aynı şekilde gümüş evlerden, altın ve gümüş kaplamalı zeminlerden bahsederler.

Mısırlılar konuk oldukları bu ülkeden birçok armağanlarla geri döndüler demiştik, bunlar arasında hiç şüphesiz en önemli yeri tütsü ve tarçın ağaçları tutar (frankincense, myrrh, anti bu tür ağaçlardır). Kabartmalardan ağaçların türünü saptayan birçok araştırmacı da bunların esas yetiştiği ülkeleri Kraliçe'nin ziyaret ettiği yer olarak tanımlar. Gene gemilerde geri getirilen armağanlar arasında panterler, fildişi, kokular, maymunlar ve 'güneyin insanları' diye nitelendirilen armağan köleler de vardır. Büyük bir olasılıkla bunlar Hz. Süleyman'a başka ülkelerden armağan olarak getirilmiştir. Velikovsky bunların Finike'deki Tyre kralı Hiram'ın Ophir denilen ülkeden getirdiği fikrini desteklemektedir.

Dönüşü anlatan kabartmalar doğrudan doğruya filo'nun Teb kentine ulaştığını yazar. Arada Nil nehrini Kızıldeniz ile bağlayan herhangi bir kanal o devirde olmadığı için, bu şaşırtıcı bilgiyi Velikovsky şöyle açıklar. Hatshepsut'un Kızılde-

niz'de ve Akdeniz'de iki ayrı filosu vardı, biriyle Akabe körfezinden giden Kraliçe, Akdeniz ve Nil nehri yoluyla geri dönmüş, böylece her iki filosunu teşhir etmek ve her iki deniz yoluunu yapmak olanağını bulmuştur. Teb'de Hatshepsut'un dönüşü iki ayrı şölenle kutlanmıştır, iki büyük duvar kabartmasıyla da ölümsüzleştirilmiştir. İlahîbabası, Tanrı Amon -Ra'ya yeni bir tapınak yaparak şükranlarını sunmak istemiştir. "Harikalar Harikası", Deir El Bahari'deki tapınağı inşa ettirmiş, kutsal topraklardan getirdiği sunakları buraya koydurmuş ve müstesna ağaçlardan teraslar yaptırmıştır. Kudüs'teki tapınağın aynıını inşaa ettirirken içinde sürdürülecek dinsel törenleri de taklid etmiştir. Geleneksel Mısır stil'inden çok ayrıcalığı olan, bu sade ve asil tapınak, ülkenin en güzel eseri olarak kabul edilir ve Ramses'ler devrinin süslerinden yoksundur. Çok az bir kısmı ayakta kalabilen Mısır'ın bu ender güzellikteki eserinin, Hz. Süleyman'ın tapınağının bir eşi olduğunu bilmekteyiz, çünkü Kraliçe Hatshepsut bir Punt inşa ettiğini kayıtlara geçirmiştir. Üçlü düzenlerle, dört kısımdan oluşan 12 rahip, bir baş rahip buyruğunda tapınakta dinsel törenleri idare etmişlerdir; Hatshepsut'a kadar böyle bir düzene rastlanmaz, bunu da Kutsal ülkede "Tanrı'nın evinden" öğrenmişti. Velikovsky, ilginç bir öneriyle baş rahip anlamına gelen "Pontifex" sözcüğünün "Punt" kökenine dayandığını ve Kraliçenin yaptırdığı Punt tapınağında başlatılan rahipler düzeninin bu kelimeye zemin hazırladığını söylüyor.

Habeş gelenekleri, Kebrâ Nagast (veya Kralların Görkemi) kitabında toplanmıştır. Bu önce Kıptî dilinden Arapçaya, oradan Habeş diline çevrilmiştir. İncillerden zikredilen sözleri içerir, tamamen efsanelerle, folklorik bilgilerle

doludur. Renkli bir dille Hz. Süleyman ile "güney kraliçesi"nin evlilik gecelerini anlatır, kralın ona verdiği hediyeleri, her arzusunu yerine getirişini anlatır. Hz. Süleyman'ın da "kendi arzusunu onunla gidererek" Aksum'da (Habeş dilinde yeni Kudüs) bir veliahtın doğmasına yol açtığını yazan Kebrâ Nagast, Arapların 'Belkis efsanesinin' sadece bir yakıştırma olmayıp gerçek olduğuna ilişkin bir ip ucu vermektedir. Habeşler 'güney Make-da' kraliçesi derler, Punt rölyeflerinde Hatshepsut'un adı sürekli olarak saray ismi 'Make-Ra' olarak geçer. Make her iki dilde de aynıdır, Mısırlılar -da yerine tanrıların -Ra'nın adını ilâve etmişlerdir.

Sabâ Melikesi ile Kraliçe Hatshepsut'un aynı kişiler olduğunu iddia eden Velikovsky, Melike'nin Mısır'dan geldiğini, kraliçenin ziyaret ettiği ülkenin Filistin olduğunu da ispatlamak zorundadır. İlk olarak Hatshepsut'un Süleyman'la aynı devirde yaşadığını, İsrail ve Mısır tarihlerinin 600 yıllık farkını ortadan kaldırarak, bunun ayrıntılı açıklamasını "Ages in Chaos"un ilk kısmında yapmıştır. Yaşam tarihleri birbirini tutunca, Hatshepsut'un Deir El Bahari'de kendi yazdırdığı seyahatnamesi Velikovsky için en iyi tanıktır.

Bize Punt ülkesinin Finike ve Filistin olduğunu, Kafkas veya Kuzey Samiler'den zannedilen yerli halkın bütünü fizik yapılarıyla Musevîler olduğunu, her iki kişiyi anlatan kayıtlardan Hatshepsut'un ve Sabâ Melikesi'nin gezi izlenimlerinin kelimesine kadar aynı olduğunu kanıtlayan Velikovsky acaba Eski tarih görüşlerimizin ve bilgilerimizin sarsılmasına mı yol açmıştır?

Kaynaklar: Kur'an-ı Kerim, Neml Suresi.

Ages in Chaos, 1m. Velikovsky, Chap. III

- **Adam mısın? Ebediyyen cihanda hürsün, gez Yular takip seni bir kimsecik sürükleyemez...**

Mehmet ÂKIF

- **Nehirlerde elinle dokunduğun su geçmiş olanın en sonu ve geleceğin ilkidir: Şimdiki zamanla da öyledir.**

Leonardo da VINCI

- **Bir dostun en uygun davranışı, haksız olduğunuz bir anda sizi desteklemesidir. Haklı olduğunuz zaman hemen hemen herkes sizden yanadır.**

Mark TWAIN

- **Biz yalnız bir kez genciz. Toplum da ancak bu kadarına katlanabilir.**

Bob BOWEN